

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	·
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	·

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Ébresztő.

Valahányszor *Prohászka* Ottokár székesfehérvári püspök megnyitja szózatot ajakát, Magyarország egész keresztény lakosságában tetteket érlelő gondolatokat ébreszt. Ilyen tetre hívó és tetteket termelő beszédet mondott legutóbb a *szövetkezetek* érdekében Székesfehérvárott. A beszédben elhangzott eszmék visszhangra kell, hogy találjanak mindenfelé s éppen e célból közöljük — csekély kihagyással — a beszédet.

Nem akarok én most önközhöz kiáltó szót intézni, mert meg vagyok győződve, hogy szavaim nem a pusztában hangzanak el. Én csak visszhangja akarok lenni az itt elmondottaknak. Nem akarok én hullámokat verni, dagad már a mi szívünk mélyes erkölcsi érzéstől, kötelesség-érzéstől. Főnt és lent, intelligencia és arisztokrácia, klerus és laikusok fogunk kezét, a szövetkezeti ügy nagy népmentő munkájához, a melynek áldásait meglátni: nem kell prófétai szem, csak egészségesen reális világosság. A politika, parlament egymagában nem menti meg az országot, mert ezek csak a nép szívének ideális irányai. A közigazgatás sem elégséges a mentés sikerére egymagában véve. Itt a nép munkájára van szükség, hogy megmentsen, tegyen, küzdjön, győzzön.

Hát miért pusztul a nép? Hol az a fájó ideg, melytől vére poshad, erényei lazulnak?

A komplikált kulturális ekonoimára, a modern gazdasági életre való rátermettség hiányában van. Ezt a praktikus érzéket a szövetkezetek vannak hivatva a népbe nevelni, amelyek az etikai jobb szellem egyetemei. Minden szövetkezet, tényleg iskola.

A szövetkezetek tanító, nevelő feladatuk és hatásuk mellett az igazi demokrácia őrszeméi is egyuttal. Melyik az igazi demokrácia? Az, amelynek ideálja, hogy a nép saját érdekeit tömörülve megvalósíthassa. Ennek megvalósítási irányát pedig csak a szövetkezetek lehet megtanulni. Ezt az egészséges realista irányt kell tehát folytatnunk. Jelszavak, presszió el ne tántorítsanak, frázisoknak föl ne ülünk. Igaz, hogy az országnak gazdagodnia kell, de munkával kell gazdagodnia. Kereskedelem, az kell, de nem olyan, amely a népet kifossza. Üzleti szellem, az kell, de benn a nép szívében, véreben kell elnie.

Sokszor a világtörténelem folyamán elválasztások, elvek csatái teremtek meg az érteletes népet. A francia hűbérrendszer fölbomlott és megerősítette a monarchizmust, majd a monarchiát, azt híven: helyesen cselekszik, lerázta hátáról és gerincéről a nép. Arisztokrácia, középosztály, klerus — ki tudja meddig maradhatnak mai kereteik közt közeleti befolyásukat illetőleg. Egyre legyen gondja a magyar intelligenciának, hogy szárnyai alatt erős nép nevelődjék!

Ki bír ezzel az ideállal versenyezni? Hol az a szociáldemokrácia?

Én katolikus pap vagyok de szíves-örömmel kezet fogok ebben a nagy munkában minden református barátommal. Ne legyen közöttünk széthuzás, visszavonás. Széthullanak a dongák, ha nincs összetartó vasabroncsuk. Vaspántként kapcsoljon egymásba minket is a szükség vaskényszere, amely nemzeti halállal fenyeget.

Falankszot alkossunk. Kulturális viszonyaink elsősorban a lelkipásztorok, tanítók, jegyzők s a középosztály gyér képviselőire róják a népmentés kötelességét.

Azt mondja az evangélium: Nagy átok a szenvedőre, hogy nincs mellette ember. Hát pedig sok falunak nincs embere. Vezető, szerető, érteáldozó embere. Ne mondja a papság, hogy a szövetkezeti apostolkodásra nincs fölszentelve. A szövetkezetet és népet ideálisan vezető papot az Isten szelleme ihleti. A tanító viszont ne csak a gyermeklelek termőkupját szedje le ott az iskolában, az iskolai oktatás nem elég, folytatni kell a népnevelést az életben.

Ezek nagyjából azok a gondolatok, amelyek most lelkemen átcikáznak s amelyeknek tüze az önközhöz szívét is melegíti. Vigyük előre azt a zászlót, amelyre ezek az elvek föl vannak írva. Ne féljünk tőle, ha sáros, ha tintás lesz is sercegő tollak mérges piszkától. Ha lyukas, ha rongyos zászlóval győzünk is, tiszteltetremelő lesz, népmentő lesz a mi győzelmiünk.

TÁRCA.

Mise-ének.

Mise kezdetére.

Gyűljünk egybe az oltárnál,
Kezdődik a szentmise.
Renyheségből ne maradjon
Innen távol senki se!
Hisz Jézus itt az áldozó,
Ómaga az áldozat,
Ki a hozzá könyörgőknek
Bő kegyelmet osztogat.
Nyissuk meg hát ajkunk
A buzgó fohászra,
Készítsük szívünket,
Méltó áldozásra.

Az angyali énekre.

Az angyali énekszóval,
Dicsérjük a jó Istent,
Hogy adjon szent békeséget
Az embernek idelelent.
Háborúság, bűn vizsállya
Népünk ne sanyargassa,

Az irgalom, a bocsánat
Sebeink gyógyítgassa.
Hogy szent reménységben
És jámborult élven,
Üdvözülhessünk a
Földi pálya végén.

Hiszkegyre.

Hiszünk három külön személyt
S egy örök Valóságot;
Hiszünk Atyát, ki semmiből
Teremté a világot.
És hiszünk a Fiúban is,
Ki szent vérén megváltá
S eltörlé a bűnt, mely addig
Az egeket bezárta.
Hiszünk vigasztaló
Szentlélek Úr Istent,
És amit ő tanít
Az egyházban, mindent.

Felajánlásra.

Felajánljuk szívünket is
E borral, e kenyérrel,
Az imádás, a hódolat
Tiszta, hő érzelmével.

Szentelj, áldj meg, Uram Jézus,
Minket itt, mindegy szálig,
Mig a kenyér szent testeddé,
A bor véreddé válik!
Hogy, mint tömjénillat,
Kedves legyen imánk,
S az üdvösség vize
Harmatozzon le ránk.

Szent-szent-szentre.

Az Úr Jézus szent testét már
Keresztfára szegezik.
Atvert szívén ártatlan vér
Patakja csergedezik.
Engesztelje meg, óh Isten,
Ez a szent vér haragod.
Bűneinkért meg ne utálj,
Ne fordítsd el orcádot!
Vagy, ha süjtöd is itt
Romlandó testünket,
Csak az örök tüze,
Ne tartsd lelkünket.)*

Bálinth György.

*) Megzenésítette Cséka Aladár, brassói karnagy és énektanár.

Jung-Cseke Lajos

1845—1906.

„Est haec vita brevis, transit ut aura levis.“

Aki még csaknem egy éve állt, mint kemény tölgly, hirtelen letörött, mint gyenge galy. Jung-Cseke Lajos apát, székelyudvarhelyi nyugalmazott főesperes-plebános halálának szomorú híret zúgja szent Miklós nagy haragjának mélabus hangja s átadja az őszi bánatos szelnek, hogy a zörgő levelekkel szétvigye a vármegye s Erdély bercei közé, ahol élt és működött. Lelkeket érint lehangozón, sziveket tép keserűen: meghalt Jung-Cseke!

Felül állt a hetköznapis szürke embereken, mint ember, törhetetlen karakterével; mint komoly hivatott pap, lelkes és munkás hazafi, szigorú és pontos elöljáró, mindig megbízható jóbarát. Erős, ahol nyakasságot kellett letörnie, gyöngéd és szívelyes, ahol felénkeket kellett bátorítani. Erélyes, de mindig kiméletes, ahol tévedést kellett ostoroznia; figyelmes és előzékeny, ahol erényt kellett elismernie. Kiméletlen és rideg, ahol hanyagságot kellett tapasztalnia; barátságos és nyújas, ahol szorgalmat kellett jutalmaznia . . .

Mint pap a küzdő élet porondján állott. A templomban komoly szava a szíveknek mindig mélyére hatott, mert ritka behízogó szónoki ereje s értelmes előadás hallgatónak mindig urává tette. A társadalom és közélet terén világos látása, tiszta ítélete vezérré emelte. Tapintata pedig még ellenségeit is tiszteleltre kötelezte. Felekezeti különbség nélkül „nagy pap“ volt városában. A vármegyei és politikai életben irányító volt, vezéremberek lesték szavait. Zajos vármegyei s politikai életet élt át, de kitartó volt mindaddig, amíg egészsége meg nem rendült és ha tévedett, abban is nagy volt, mert beismerte.

Mint hazafi, barátja minden nemes és társulati eszmének; alapos ismerője a székely kérdésnek s minden újabb áramlatnak. Koronagyűlési beszédei mindannyiszor a nyüzsgő-mozgó életből valók voltak, amelyek leszűrt igazságai mindig irányító program-pontokul szolgálták papsága részére. A szocializmusról, székelykerdesről, egyesületi életéről, népoktatásról, lelkipásztori működéséről, stb. stb. alapos és széles ismerettel értekezett s nem szűnt meg soha a cselekvésre ösztönözni, mert igazi hazafiságnak a munkát tartotta.

Mint főesperes — elöljáró — a komoly munka és pontosság embere s kerületi ügyeinek előharcosa volt. Korán, 4 órakor kelt, bármely későn feküdt le, s addig, amíg más csendesen pihent, ő kerülete ügyeit intézte. Élt, halt kerületéért, fáradságot nem ismert, hivatalról-hivatalra járt, ha kerületének érdekeiről volt szó.

Papjaival mindenben megosztott, szórakozását jórészt közöttük kereste s élénk szellemével s finom tréfaival felvillanyozta őket, de kárát soha senkinek nem akarta, hisz ő maga mondotta búcsúbeszédében: „Üssek fel 21 évi esperesi működésemnek levéltárát, s mutassanak föl csak egy darabot, amelyben valakinek rosszát akartam.“

Méltán álltunk sirjánál könnyes szemekkel, méltán halmoztuk el frissen hantolt haló porait az elismerés babér- és cserkoszorúival.

Életrajzi adataiból álljanak itt a következők: Marostorda megyében, Radnóthon született 1845. febr. 26-án. Korán árvaságra jutott, mert szülei a 48-as oláh vérengzésnek estek áldozatul. Az árva fiút egy marosvásárhelyi Jung nevű

iparos vette oltalmába, — kinek „Jung“ vezeték nevét hálaoból felvette, — s nevellette a marosvásárhelyi ev. ref. kollégiumban. Itt VI. osztályt végezvén, a VII. osztályt Csiksomlyón, a VIII. osztályt Székelyudvarhelyen. theologiai tanulmányait Gyulafehérváron végezte. Mint végzett theologus 1865. augusztusban Székelyudvarhelyre szeminariumi subregenssé, szeptemberben gimnáziumi helyettes, — 1867-ben pedig rendes tanárrá neveztetett ki. Korhány miatt csak 1868-ban szentelhetett pappá, s mint felszentelt papot, vágya a lelkipásztorkodás terére vonzotta. 1868—1870-ig Gyergyószentmiklóson, 1870—72-ig Lönhart nehaj püspök oldala mellett Kolozsvárott működött, mint segédlelkész. 1872—1876-ig Moeson, mint lelkész működik. 1876-ban a bordosi plébániára helyezték át, melynek elhagyatottságáról s temploma hiányairól maga panaszkodik a főpásztornál, a kitől engedélyt is kér arra, hogy a gyergyói papságnál és szentmiklósi híveknél, kik kapláncdása alatt annyi szeretettel halmozták el, gyűjtést indíthasson. Alig rendezti Bordost, 1880-ban Székelyfalvára helyezték át. Itt első gondja a templom helyreállítása s több rendezetlen ügy elintézése. Eddigi eredményes működése felkelti főpásztora figyelmét, s már 1881-ben ideiglenesen a kükküllői esperesi hivatal vezetésével bízta meg; 1882-ben pedig ugyanazon kerület kezelő alesperesévé és egyházi tanfelügyelőjévé nevezi ki. Ezen minőségekben szerzett érdemei arra indították a főpásztort, hogy a Státus igazgatótanácsával egyetértve, 1884-ben a székelyudvarhelyi tekintélyes plébániára helyezte át s egyben a terjedelmes kerület főesperesévé is kinevezte. Új hívei, a már ismert és jóhírnevű papot oly nagy lelkesedéssel fogadták, hogy ahhoz hasonló az öregebb városi polgárok se emlékeznek. A várakozásnak meg is felelt. Azokat is, akik kislelkűen néztek működése elé vagy ellenséges érzülettel voltak irányában, rövidesen tisztelői és barátai közé kényszerítette s tekintélyét még neves elődeie fölé is emelte. Egymás után foglalt helyet a városi és vármegyei közélet terén, de nem mint közkatona, hanem mint vezér. Neve ott van mindenütt a vármegyei bizottságokban; ez erdészeti bizottságban, a fegyelmi bíróságban, a humanus és hazafias intézményekben; az iskolák építésében, vezetésében, — a gimnáziumban, az állami real-, kö- és agyagipar-, a polgári leány és elemi iskolákban; a gazdasági intézményekben, pénzintézeteknél, a vasutépítőtársaságban, gazdasági egyesületben, régészeti társulatban stb. szava vezető és döntő volt. Mint politikus mindig a vezetők közt állt, s huzamos időn át a városi polgárságot, de a vidéket is irányította. Tekintélyét és befolyását nem hagyta parlagon, hanem dusan kamaottazta városa, kerülete javára. De beszéljenek erről az intézmények, a kerületben keletkezett új iskolák, a majdnem minden plébánia új papi lakjai, az a sok protekteió, amellyel annyi szegény tanuló, iskolát végzett ifjút és leányt álláshoz, kenyérhez, érdemes munkást kitüntetéshez juttatott.

De legékesebben szól tehetségeiről és érdemeiről ama kitüntetés, mely szerint a „Boldogságos Szűz Máriáról nevezett veszprémvölgyi címzetes apátság“-ra már 1888-ban kineveztetett. Pár évvel ezelőtt pedig a királyi kegy, a III-ad osztályú Vaskorona-rend lovagjává emelte. — Bár ez utolsó kitüntetés nem tiszta politikai áramlatok közepett találta, de azért belenyugodott, mert nem az áradatot nézte, a melyen át jött, hanem a tiszta forrást, mely szülte. E tiszta forrást pedig egyrészt a király szívében találta föl, akinek hűséges szolgálja volt, másrészt lelki-

ismeretében, amely szerint a hazának és népnek mindig csak jól akart.

De egyoldalú lennék, ha belső érzélemvilágába is nem tennék egy kis bepillantást, ő ezt életében nem igen engedte, részint egy kissé zárkózott természete miatt, részint, mivel magáról nem szeretett beszélni. Erre ő maga adja meg a kulcsot azon apró feljegyzésekkel, amelyeket az 1900. évi római útja alkalmával tett s a melyeket eddig elrejtve tartogatott. Ezen feljegyzések megmutatják működésének tiszta forrásait és rugóit, vallásosságát, hazaszeretetét és baráti vonzalmait. Ime egy pár töredék: — „Indulás szept. 17. reggel 7 óra 15 p. Isten segits“ Nagyváradon tulhaladva így ír: — „Elvégezvén az officiumot, egy zetelaki esibének szárnyát szegtem. Azután szivarra gyujtva, a pirosan kelő nap székelyföldön otthon maradt barátainkra irányította figyelmemet. S nem tagadhatom, hogy bizonyos fájó érzés fogott el, mert előtünk állott a kétéves jövő s eszembe jutott a költő sohaja: „Szülföldem szép határa, meglátlak-e valahára“?! Hisz előtünk áll egy ismeretlen ország szokatlan klímájával s előtünk a tenger az ő bizonytalanságával. No de hát bárhol járunk: in manu Dei sumus.“

Pestről tovább megy „kedves útítársával“ (Sebestyén Mózes) „egy 1/2 kupében.“ — Fiumeről így ír a többek között: — s midőn a hajó megindult, a parton fölhangozott a kiáltás: éljenek a magyarok, éljen a keresztény Magyarország, éljen a Pápa!! — kik voltak az éljenzők? a sötétben nem vehettük ki, kevesen lehettek, de mégis jól esett, hogy Fiumeban, mely az országunk sok millióit aldozata folytán is horvát és olasz, de nem magyar, mégis magyar és keresztény bucsuzató hallszott. A hajó nagyon fényes berendezésű volt, de mert a nőknek kellett engednünk az elsőseget, mi a hajó belsejében helyet nem kaptunk az éjszakai nyugalomra“.

Loretóról így ír: — „megérkezve, elszállásoltak s azonnal a gyönyörű templomba sietünk ajtatokodni. Én azonnal a szentházba mentem s annak téglafalát könnyezve esőköltam meg. A téglafalból egy vakolat darabot akartam emlékül elhozni, de a sok esőköltő annyira ki vansimitva, hogy még csak egy porszemet sem tudtam magannak kivájni.“

„22-én d. e. 11 1/2 ismét vonatra ültünk, hogy valahára az örök városba menjünk. Igen kellemes társaságba kerülünk, három bpesti úri nővel lévén egy kupében, kikkel csakhamar megismerkedtünk s oly szép jelenetnek voltam tanuja, melyet soha el nem felejték. Úgyanis ök egész idő alatt könyvből imádkoztak s estefelénk minket is felkértek, hogy hangosan és együttesen végezzük el a szentolvasót, — előimádkozó lévén az egyik úri nő. — Ime a nagyvárosi műveltség és vallásos buzgóság, hogy megférnek egy nemes lélekben. Magamban felsohajtottam, hogy vajjon a mi provinciális műveltségünk mikor érik el ezt a magaslatot??!“

Rómában így ír: „11 óra tájban megérkezünk az oly várva-várt célpontunkhoz; lelkemben egy mély sóhaj kelt s szememben egy pár könnyesepp jelent meg arra a gondolatra, hogy ime gyermekreményeim s álmaim megvalósultak. — így vagyok a szent városban, hol minden rög és kődarab vallásos gondolatnak ad életet.“

Szent Péter templomáról is megemlékezve mondja: „végre 1/29-kor az oltárhoz léptem s megkezdtem szent misémet, melyben minden jóismerősömről és híveimről megemlékeztem.“ Igen szépen számol el azon benyomásokról, melyeket az örök város

lelkében tett. Az olasz ételekre is kiterjedt figyelmé s összevetve azokat a magyar ételekkel ezt mondja: „Itt is betelik, hogy extra Hungaricum non est vita.”

S e férfi, akit főpásztori, királyi kitüntetés és az örök város igaz szelleme még nagyobb tevékenységre ösztönöztek, letörött, talán éppen akkor, mikor öreg kora működésének programmszárait szötte.

Mult év okt. 21-én baloldali szelhűdés érte. Nem akart himni a végzetnek, de midőn látta fizikai tehetetlenségét, magához hívatta barátait s közölte elhatározását, hogy nyugalomba lép. Hiába volt minden kérdés, hiába minden argumentálás, mint mindig, úgy most is győzött indokával és elhatározásával, de itt is Jung-Cseke maradt, „mert nem akarom munka nélkül percipálni a javadalmat”, volt utolsó erős argumentuma. — Megkellett írni a nyugdíj kérést, határozott, erős hangon. S midőn meghallgatta a kérést, az addig ridegen okoskodó férfi zokogásban és könnyekben tört ki, de szándéka maradt. S ezek a könnyek tanulságosak voltak; egy férfi siratta önmagát, a pályát, melyért lelkesedett, a munkát, melyet nem folytathatott.

De megnyugodott Isten akaratában s bár a munkától felmentetett, mégis várta a nyugdíj, míg nem a főpásztor 22 évi udvarhelyi hűség és eredményes működését elismerve, az 1906. év májustól kezdve, azt folyósította. És ekkor bucsut vett a plebániaktól, a szép templomtól, a szent miséktől s levonult a városba s ott szerény lakásban élt lelkének. Hívei és tisztelői mint 22 évvel ezelőtt, midőn udvarhelyi állomását elfoglalta, úgy most is fényes bankettet adtak tiszteletére. Összeszedve minden erejét, ő is megjelent még egyszer hívei és tisztelői között. Tanulságos volt ez ünnep azzal a megható komolysággal, mely a szíveket lenyomta. Megszóltak itt ismét a hivatalok, polgártársak, valláskülönbőség nélkül és hívők igazi részvétellel és halállal; s ő is szólott még egyszer utoljára a nyilvánosság előtt, de már csak romokból; gondolatai nem a töle megszokott szónoki szépségben csillogtak, hanem inkább az érzésekben és könnyekben fuldokoltak, „s még az égben ismét meglátjuk egymást” szavakkal végkép elbúcsuzott a nagy nyilvánosságtól.

Pihenni akart ezután, de munkás lelke még ekkor is érdeklődött kerülete ügyei és a szónyegen forgó kérdések iránt. Legnagyobb öröme abban tett, ha barátai meglátogatták, vagy, ha ő is körikbe néha elmehetett.

A plebánia-templom restaurálása, melyet már ő kezdett meg színes ablakok beállításával és tekintélyes összeg gyűjtésével — nagyon érdekelte s azért, de másrészt, hogy Prohászka nagy püspököt hallhassa és nála tiszteletét tegye, — melyel a legkisebb káplánnak se maradt soha adós, — még egyszer október 24-én felvitette magát a templomba s ott végig hallgatta a benedikálást s az egész isteni tiszteletet. Lelke megifjodott a gyönyörűen restaurált templom látásában, szelleme felfrissült a szellem-óriás püspök beszédében. Azután többé nem hagyta el szobáját, bár egész lelkével vágyott egyik barátjának jubileumán megjelenni. Az őszi hívős szél vesztét is elhozta. Hűlést kapott és november 6-án ágyba esett s erős tudógladás lépett föl. Türellemmel, Istenbe vetett bizalommal s a halálra elkészülve viselte nehéz betegségét s akkor, midőn a krízisen túl hittük, szív-szelhűdés következtében november 13-án hirtelen meghalt.

Mindenki meglepetve fogadta a szomorú hírt s gyászlobogók hirdették mindenfelé halálát. Temetése 16-án 10 órákor történt, méltóan nevéhez. Megjelentek a különféle hivatalok, tes-

tületek, tisztikar, a gimnázium-, reál-, kollegium-, agyagipariskola, polgáriiskola, elemi iskolák növendékei és tanárai; sőt többen más vármegyéből is; hívek pedig oly nagy számban, hogy a tágas templom alig volt képes befogadni. A kerületi papság, tanárikar, takarekpénztár stb. díszes koszorúkat helyeztek a ravatalra. A temetési szertartást Mikes gróf, főesperes vezette a majdnem teljes számban megjelent kerületi papság segítségével. A templomban Sebestyén Mózes alesperes tartott szép beszédet, melyben meghatóan fejtegette életét, egyéniségét, egyházi és hazafiúi érdemeit, a vesztéséget, mely halálával támadt. Szentmise után, melyet Ferenczi Károly gyergyói főesperes vezetett, kivánsága szerint elődei szomszédságában helyezték örök pihenőre. A gimnázium ifjúsága szép gyászdzalt énekelt a temetőben. Sic transit gloria mundi.

De hirtűnk e koporsóra a végtsztlelet földporát, s mondjuk bucsut a legfrisebb sírdombnak a boldogult szavaival: „Majd az égben ismét meglátjuk egymást.”

György Lázár.

Straubert Ödön

1838—1906.

Straubert Ödön, a gyulafehérvári főgimn. nyug. rajztanára f. hó 23-án kora reggel elhunyt. Hosszú, kínos szenvedésnek vetett véget a halál szelid anyyala.

Hozzátartozói, jó barátai, akik nehéz körülményben a szóval keresték fel a súlyos beteget, egy esztendőn át szemlélték azt a kínos vergődést, mely megindította a legkeményebb szívet. És ő Jónak sokszoros kínjait hőies türelemmel szenvedte át. Tisztában volt sorsával, tudta, hogy felgyógyulásban nem leszen többé része, de azért ritkán fakadt panaszra ajka, csak néha sóhajtott el egy-egy békételen zokszót s csakhamar sietett a véletlen látogatót csendes humorával a borongó sajnálkozásból kizökkenteni. Még négy nappal elhunyt előtt is, mikor pedig már a halál anyyala ott ült ágyafejénél, egyik kollégájának nevenapjára névgyejen „megtapalódott szívének egész meglével” gratulált.

Eros és mély hit volt az ő lelkében s ez adta neki azt a bámulatos enerzsiát, mellyel az óráról-órára való, lassú haladással gyótró kínjait több, mint egy éven át legyúrte.

Ez az erős hit könnyítette meg haláltusáját s ezen erős hite révén jutott el — meggyőződésünk szerint — immáron a boldogok hazájába, ahol „letöröl Isten minden könyhullatást az ő szemeikről; és halál többé nem leszen, sem bánat, sem jajgatás, sem fájdalom nem leszen többé.” (Jel. 21, 4.)

Az Úr, kivel betegsége alatt többször kibékült, meglegette az ő kínjait s magához szólta, hol „fájdalom nem leszen többé!” s meghallgatta esengő kérését: „*Könyörülj rajtam mindenek Istene! tekints reám és mutasd meg nekem könyörületességed világosságát!*”

Egy igazi emberséges emberrel kevesebb van köztünk. Az emberek azon ritka fajtájához tartozott, a kiket nem gyölöl senki, de szeret mindenki. Szerette és tisztelte mindenki, mert tudva és akarva nem ártott senkinek, de annál többen segített.

Az élet szenvedéseiből nagy mértékben kijutott neki, de törhetetlen akaraterejével, bámulatosan szívós kitartásával diadalmaskodott minden leselkedő nyomoruságon.

Nagy és terhes munkát végzett életében, de munkája nem a robotos kelletlen tákolmánya,

hanem a hivatásán lelékelleszűgő buzgó ember eleven műve volt.

Ha a tanári széken, ha festő állványai előtt, ha a társadalmi élet fórumán jelent meg: kötelességet, a magára vállalt feladatokat szinte a tulságba menő pedanteriával teljesítette.

Ez a munkaszeretet, a maga életűzőző célnek szigoruan pontos végrehajtása eredményezte azt, hogy sanyarú viszonyok közepette is öreg korára olyan anyagi jólétet biztosított magának, hogy ideális gondolkodásának megfelelőleg közéletokra is nagyobb áldozatokat hozhatott.

Am beszéljen róla rövid életrajza.

Született 1838. nov. 6-án Szegeden.

Tanulmányait az itteni piarista gimnáziumban kezdte meg, de — mint sokszor elbeszélte — a görögnyelv sehogysem tetszett neki s így hajlamainak megfelelőleg realista lett. A reáliskola elvégzése után Budára, az akkori felsőbb teknikai iskolába ment, hol polgári és gazdasági építkezés terelésére nyert képesítést. E tanulmányai közben is állanlóan rajzol és festet. Itt kezdődik küzdelme, minthogy időközben szülei is elhaltak. Iróónnal és esettel tartja fenn életét. Tudásvágya azonban folyton magasabbra serkenti, tovább akarja képezni magát s ez okból Bécsbe megy művészete tökéletesítésére. A szegény ifjú az idegenben nem igen tudt hosszasanban megküzdeni a sanyarúsággal, jobb reménységgel jön vissza Pestre. Csak-hogy nálunk akkor még szegényes idők jártak a művészekre. Szerencsés volt az olyan, aki mint kezdő valamely színházhoz, mint diszletfestő eljuthatott. Straubert is az id. Teisz Károly mellett a nemzeti színháznál, mint diszletfestő működik egy ideig; innen Molnár Györgyhöz szegődik egy nyári szinkörbe, de mert esélyt fizetését sem kapja meg, vándorbotot vett kezébe s bejárta az ország nagy részét, miközben arcképfestéssel kereste kenyerét. A hatvanas években mint magánoktató Dévára került és innen hívták meg a gyulafehérvári gimnáziumhoz rajztanárnak, hol aztán 1867-től 1900-ig, tehát 33 éven át egyfolytában hűségű és odaadással szolgálta az erd. róm. kath. Státust. A verőfényes magyar Alföldnek őszinteségűt és nyíltságát magával hozta lelkében a tanári székre és baráti körbe is egyaránt. A beláthatatlan rónaság, a szabad természetnek megmerhetetlen fenséges temploma a maga derűs boltozatával oltotta lelkebe az a faj- és hazaszeretetet, melyet 33 éves tanári pályáján át anyai ifjú szízybe igyekezett becsépegtetni szóval és tettel egyaránt.

Pedig mikor Straubert kezdte meg tanárkodását az alkotmány helyreállításának hajnalán, közepoktatásunk a vajudás korszakát élte. Nem volt megállapodás, (mert hisz kezdet is alig volt) nem volt tapasztalat, nem voltak az iskolának eszközei. A közvéleményt pedig a még szintén bizonytalan politikai helyzet jobban foglalkoztatta, mint az oktatásügy rendezése. El lehet képzélni minő erőfeszítést kellett kifejtjenie ilyen körülmények között annak a tanárnak, a ki feladatát komolyan vette, mint Straubert. És ő ilyen primitív viszonyok között is dícsőséget szerzett iskolájának, amennyiben a bécsi 1873. világkilitáson, mint rajztanár kitüntetésűt aratott. (Az újabb korban a millenniumi kiállításon ügybuzgalmaért elismerő oklevelet kapott.)

Mindazáltal nehéz és buzgó tanári működése nem gátolja meg a festőművészet gyakorlásában és folytatásában sem, mert az akkori silány tanári fizetés mellett az élet gondját idegemészto munkával kell könnyítienie.

„Éjjel-nappal lázas sietséggel dolgozva — mondá egy alkalommal e sorok írójának — 1867-től 1887-ig huszöt éven ötárképet, tizen-

hét életnagyságú arcképet s nem tudom hány csendéletet festettem. A legtöbb képet Fogarasy Mihály püspök megbízásából készítettem. Első megrendelése a saját életnagyságú arcképe volt." E vallomás szerint 20 éven át minden évre majdnem 2 nagyobb kép s több apró esik, ami a viszonyokat tekintve, csakugyan „lázás” munkásságnak bizonyítéka. Nevezetesebb oltárképei: *Péter és Pál* (M.-lgen), *Mindenszentek*, *Szent Mihály* (3-szor), *Mária képek*, *Ker. sz. János*, *Angyali üdvözlés* stb.

Utolsó képe, mintegy hatyudala, a *piskii* templom számára festett nagy oltárkép, mely *Szent Istvánt*, az első magyar királyt ábrázolja, amint az oltár előtt térdelve felajánlja Magyarországot a bold. Szűznek.

Mint festő büszkén hivatkozhatik arra is, hogy Kádár Gábor, kinek most Párisban világhírű műintézete van s kinek Munkácsy képmásolatait ma már mindnyájan gyönyörrel szemléljük, az ő tanítványa volt, sőt egyenesen az ő buzgó közbenjárására nyert kiképzésére ösztönzést az akkori erd. püspöktől, a minden szepet és jót pártoló *Fogarasy Mihálytól*.

A festésen kívül az irodalommal is foglalkozott s főleg Erdélynek természeti és történelmi nevezetességeit ismertette sikerült illusztrációk kíséretében a különböző képes lapokban, de főleg az egykori *Magyarország és a Nagyvilág*-ban, valamint a *Vasárnapi Újság* régebbi évfolyamaiban.

Irodalmi hajlamainak hódolt akkor is, amidőn ott volt az *Erd. Róm. Kath. Irod. Társulat* bölesőjénél, s a mikor hosszabb időn át tagja volt a *Közmvéltetés* szerkesztő bizottságának. A lapban közölt kellemes karcolatok, könyvbírálatok, ismeretterjesztő cikkei éles elméjéről, jó kedélyéről s derült humoráról tesznek tanúságot.

Ilyen széleskörű munkásságban eltöltött 30 év után 1897. szept. 23-án ülte meg jubileumát, mely alkalomkor az erd. püspök, a róm. kath. státus igazgatótanácsa meleghangú leiratokkal üdvözölték, tanártársai s Gyulafehérvár és vidékének intelligenciája szép ovációkban részesítették.

Jubileuma után három évre nyugalomba vonult, de az iskolával való összeköttetését soha meg nem szakította. Állandóan érdeklődött az iskolának minden dolga iránt s év végén hűségesen elküldte aranyait a jó magaviseletű és szorgalmas tanulóknak jutalmazására.

De még halála után is hű akart maradni az iskolához, a humanizmushoz. Erről tesz bizonyosságot végrendelete, melynek nemes gondolkodását bizonyított hagyakozásai is ezek:

1. Egy drb. Első Hazai részvény (kb. 20000 K.) a megnevezett haszonélvezők halála után a gyulafehérvári főnevelőben alapítványokra fordítandó.

2. Öt ezer korona (a város kezelésére bízva) kamatait egy jelesen érettségizett ifjú tovább képzésére.

Hagykozott továbbá a következő intézetek számára:

Gyulafehérvári főgimn. (400 K.), helyi apácázárda (200), papnevelő (200), róm. kath. elemi iskola (200), városi árvaház (200). Ezenkívül mialapítványra 600 K.-t, a városi szegényeknek 200 K.-t, papnövendékek énekkarának 100, tüzoltók zenekarának 100 koronát.

Ime a nemesen gondolkodó ember, aki hosszas, szorgos munkálkodásának gyümölcséből halála után is részesíteni akarta azokat, akik szívéhez mindig olyan közel állottak.

Eötvös J. dr. mondja: „Életünk égő szövevényekhez hasonló, mely majd lassabban, majd sebesebben, de szüntelen fogy. Boldog, ki mi-

dőn létének e mulandóságára gondol, azzal vigasztalhatja magát, hogy sokaknak világított.”

Ő megvigasztalhatta magát e tudattal s azért nem félt a haláltól. Nyugodtan készült reá s türelmesen várta. Éppen egy évvel ez előtt szerkesztette meg ő maga s címezte fel — boldog nyugodtságában — alábbi gyászjelentését, amely gondolkodásmódjának és mely valóságos érületének igen szép bizonyítéka:

Straubert Ödön nyug. főgimn. rendes tanár hosszas küzdelmekkel bővelkedő élete végén az Isten akaratában és végtelen irgalmaságában való megnyugvással, mindenkinek megbocsátva és mindenkitől bocsánatot kérve, vissza adta halhatatlan lelkét Urának, Teremtőjének.

A megboldogult, Isten kegyelméből, 1838-ban született; 16 éves korától, mint egyszerű közember, ernyedetlen szorgalommal, odaadó hűséggel szolgálta Istenét és Hazáját. Mint Jóbót, őt is sok csapás érte, meg is rendült néha, de ilyenkor a kereszt sulya alatt roskadozó Megváltóra tekintett s Isten keze megövtá az elbukástól. Meghalt, hogy éljen.

Imádkozzunk érte!

Imádkozzunk, hogy nyugodjék békében a sok szenvedés után!

—r.—r.

H I R E K.

Tisztelettel kérjük hátrálékos előfizetőinket, kegyeskedjenek hátrálékaikat az Irodalmi Társulat pénztári hivatalának címezve beküldeni, nehogy a lap szétküldésében akadály legyen.

Kérjük továbbá a pályázati hirdetések díját a szerkesztőség címére beküldeni, hogy ne kénytelenítettünk felszólításokat küldeni.

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke november hó 25-én délelőtt 11 órakor a város-háza tanácstermében rendes gyűlést tart a következő tárgysorozattal: A mult gyűlés jegyzőkönyvének fölolvása és hitelesítése. 2. Jelenítés az egyh. elemi iskolánál a 4-dik tanterv beállításáról és ennek díjével kiadása. 3. Matskassy József tanító 2-dik ötödéves korpótléka. 4. Az egyh. iskolaadó kivetése. 5. Az 1905. évi számadások fölmentvényének bemutatása. 6. Jelenítések az iskolafelügyelésről és 7. Indítványok.

— **Fölolvasó estély.** A téli fölolvások sorát ma vasárnap, november hó 25-én délután 5 órakor az Európa szálló nagytermében a gyulafehérvári Kath. Kör nyitja meg. A műsor a következő: 1. Konstantinápolyban, fölolvassa: Kőrödy Péter dr. pápai kamarás, papnev. int. tanár; 2. Jelenések, írta Vajda János, szavalja: Moldován Viktória; 3. Dürner: Viharban; énekl: a Gyulafehérvári Daloskör. Az élvezetesnek ígérkező fölolvások estélyre ez úton is föl hívjuk a nagy közönség figyelmét.

— **Misszió Kilyénfalván.** November 11—17-ig Kilyénfalván ünnepe volt. Részesültek ugyan a hívek a szent misszió kegyelmében már többször, a szomszéd községekben tartott missziók alkalmával, de mégis az volt óhajuk, hogy itt is szent misszió tartassék. A fáradhatatlan plebános, aki hét évi ittlé alatt minden idejét a templomnak és a népek szentelre, nagy örömet szerzett híveinek akkor, mikor az erdélyi missziós egyesülettől kiküldötteket kért. Miklós István és Oláh Dániel plebánosok egy héten át hirdették Isten igéjét, oly megnyerő,

lebilincselő és megható módon, hogy a templom mindig tömve volt. Lett is eredménye munkájuknak, mert mintegy 600 gyónóképes közül 460 járult a bűnbánat szentségéhez. Kimagasló pontja volt a szent misszióknak nov. 15-ike, mikor este 5 órakor a legszentebb Oltáriszentséggel körmenet volt, melyre Gyergyóújfalva derék plebánosa Várterész Antal is ájtott híveivel. Az összes résztvevők, valamint a 40 fervebe öltözött leány gyertyával kezökben vették körül a Legszenetebbet. A község előjárósága, képviselőtestülete, egyháztanácsa, szintén testületileg jelent meg. A diadalmenet után Miklós István lépett a szöszekre s mondott remek beszédet. Ugyaníly körmenet közben szenteltetett fel a misszió kereszt is. November 17-én este könnyes szemekkel hallgatták a hívek a búcsúzás szavait. A derék plebános halát mondott Istennek s köszönetet a jó missziós atyáknak, kiknek a hívek nevében Kristó Károly kitanító mondott szép köszönetet. A fiatalág nevében pedig Salamon Róza szép szavakkal virágot nyújtott át.

— **Halálozások.** Zetelaki Biró Ferenc, nyugalmazott róm. kath. főgimnáziumi tanár november 20-án 68 éves korában Marosvásárhelyt meghalt. Temetése november 22-én délután 2 1/2 órakor volt.

Sneff József csicsókereszturi alesperes-plebános, élete 61-ik, áldozó papságának 36-ik évében, a haldoklók szentségének ájtatos fölvétele után november hó 19-én reggel 5 órakor tüdőlob következtében esedsen elhunyt. Temetése f. hó 21-én délelőtt 11 órakor volt, az engesztelő szent miséaldozat bemutatása után Csicsókeresztúron. Az Úr Jézus szíve szerinti pap, a fáradhatatlan munkás aszkéta, a szegények atya, egy igazi szentnek halálával szenderült el, hogy a béke hónapban egyesülve az örök Főpappal — kinek nyomdokain haladni ernyedetlen buzgalommal törekedett — nemes atyai szíve mindörökké esedezzek paptársai és híveiért. R. i. p.

— **Színlelőadás.** Mult számunkban megemlítettük, hogy a Gyulafehérvári kath. legényegyesület milyen váratlan sikerrel adta elő Molière klasszikus jellemvígjátékát, a fősvényt. Az előadást a közhangulat nyomásának engedve a mult vasárnap megkellett ismételni. Megvalljuk, hogy a szereplők ez alkalommal fokozott mértékben felelték meg feladatuknak. Szotyori József szerelmes Harpagonja, az örök emberi komikumnak ez a halhatatlan típusa az a kitünően alakított hőse volt most is a darabnak, a kibé a közönség jóízűen kacagta ki a jelleméből folyó ferdeségeket és fonáságokat. Hankó Elemér Valére-je egy elmés, okos fiatal ember benyomását tete ránk, akinek a jelleméhez a legtöbb szimpatia tapadt. Előkelően, érzéssel játszott, holott kevesebb rátermettséggel könnyen unalmassá válhatott volna, amint ez a magyar színpadokon Valére szerepével nem egyszer megcsik. Cleant, Harpagon fia, ez az apjától merőben elütő jellem Pászko János játékában sok közvetlenséggel és természetességgel illeszkedett bele a cselekmény bonyodalmaiba. Nagyon tetszett aztán a három női szerep megjátszása is. Bigner Ida kifogástalan, szinte fölülmulhatatlan Fruzsina volt. Ahogy ennek a esel-szövevényekben utazó s terveit a maga célja szerint ezerféle leleményességgel szövevényező aszszonyának a jellemét kidomborította, az minden várakozást fölülmúlt. Az eleven életből kiszakítva láttunk egy érdekes típust. Ismerjük jól ebből a nyüzsgő-mozgó társadalomból, éppen azért mondhatjuk, hogy Bigner Ida játéka a való életnek hűséges ábrázolása volt, úgy hogy ennél találókban alig játszottak itt mükedve-

lők szerepét. Pászko Angela Eliz szerepét kedvesen, szeretetreméltóan töltötte be, Grund Lujzika Mariannája megkapóan hü képe volt az önfelelő szerethetnek, a nagylelkű lemondásnak egyedüli törvényül az engedelmességet ismerve el, amiért aztán a darab igazságszolgáltatása megadja szíve boldogságát. Simon, a pénzhajhász (Dufek Kálmán), Jakab mester, a szakács (Apafi Lajos), La Flèche, a szolga (Oprea Gyárfás) és a többiek szintén elismerésre méltóan játszottak, mozgalmasan élénkítve a darab szövevényes cselekményét. Az egységes sikerért mindenki buzgón, odaadóan fáradozott. — Különben várjuk a következő új darab előadását.

— **A felesiki tanítók gyűléséről.** A felesiki fiókköri róm. kath. tanító egyesület f. hó 17-én, a csikvárdótfalvi újonnan szervezett róm. kath. iskolában tartotta őszi közgyűlését, melyen részt vettek Szabó Géza kir. tanfelügyelő s a körhöz tartozó papok és tanítók csaknem teljes számban. A közgyűlést Veni Sancte előzte meg.

Ráduly Benjamin egyesületi elnök esős megnívótában róttá le az egyesület halálját és elismerő köszönetét Murányi Kálmán főesperes-plébános irányában, a ki apostoli buzgósággal addig fáradozott, amíg a jeles egyházmegye nemes gondolkodású vezetőfőfiaival karöltve, nemcsak a tanítók fizetését rendezte, hanem az egyesületet új mintaszerűen felszerelt iskolákkal is megörvendeztette.

Az elnöki beszéd folytatólag buzdította a tanító-társakat arra, hogy egyesületek és szövetkezetek szervezésével hassanak oda, hogy a szegény székei nép nem csak erőnyeiben, hanem működésében és vagyonosodásában is jusson életereőre.

Az elnöki jelentések során nagy konsternációt keltett a csikjenőfalvi és karcfalvi tanítók írásbeli jelentése, melyben azt panaszolják, hogy a járási számvevő eltörülte a gyűlésekre vonatkozó napidijakat, ez okon sem most, sem később nem jönnek gyűlésre. S mi több, indítatva érzik magukat, hogy az olyan gondolkodású községekben, ahol a tanítóktól meg ezt az egyetlen forintosca napi díjat is megvonni nem restellik, beszűntessenek minden társadalmi működést és tevékenységet.

A gyűlés a nevezett tanítóknak olyatán gondolkodását, hogy 1 forint kedvéért, — ami pedig egy gyűlés kiadásaira sohasem volt elég, — nemcsak hogy gyűlésre nem akarnak jöni, hanem a községek az általuk kifejezett súlyos büntetéssel is kívánják lefelé rántani, határozottan rosszalja s a tanítói hivatás nemes ideálmusával nem tartja megegyezőnek, hogy némelyek rosszindulata, vagy plané ily csekély pénz-kérdés miatt, — mielőtt sérelmeiknek orvoslását megkísérelnék, — áldásos működésüket felfüggeszék.

A napidijakat illetőleg, tekintettel arra a vármegyei rendeletre, amely a 85046—96. B. m. és 62844—86. V. miniszteri rendelet alapján kiadott s a felesiki főszolgabíró által 6846—96. sz. alatt köröztetett és a melynek értelmében tartoznak a községek a tanítók fuvar- és napidijairól költségvetésileg gondoskodni, megfoghatatlannak találja a felesiki járási számvevőnek azon eljárását, hogy e napidijak kifizetését községről községre betiltogatja. S mert nem lehet tudni, hogy honnan van neki erre utasítása, az egyesület egy küldöttség által megkeresett határozta Csikvármegyei főszolgabíró gondolkodású főispánját, azon kéressel, hogy illetékes úton ezen betiltásoknak, s ezzel az egyesületi működés megnyugvózásának egyszersmindenkora véget vetni méltóztassék!

Majd ismét gyönyörködve hallgattuk Kristó

Domokosnak felolvasását, aki Szent Jeromos irataiból a legszebb pedagógiai eszméket gyűjtötte össze, s melyért az elnök a gyűlés elismerését ki is fejezte.

Ne felejtjük ki Kórodó Mihály csikszentmiklósi plébánost, aki a tanítók iránti szeretettől ösztönözve, azok anyagi ügyeinek rendezése céljából négy pontból álló ügyes indítványt nyújtott be, kimerítő megokolással. Ez az indítvány a lapokban szöszerint fog közöltetni s keresztülvételével a napidij ügyében kiküldött bizottság fog eljárni.

Több más fontos ügy elintézése után a zártkörű bíralat úgy a Péter Sándor, mint a Márton Emilia gyakorlati tanítását, meglepően elismeréssel, teljesen sikerültnek minősítette.

A jövő tavaszi gyűlés Csikmadarason lesz. Búzás János.

— **Straubert Ödön** ny. főgimn. tanár temetése ma d. u. 2^{1/2} órakor lesz, lelkiüdvéért az engesztelő szt.-miseáldozat f. hó 26-án d. e. 8 órakor fog a székesegyházban a mindenható Istennek bemutattni.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A Szent-István-Társulat újabb népies füzetei:

* **A majomszeretet, vagy ne rontsd meg a gyermekeket.** Két elbeszélés. Irta Szokoly István. (232. sz.) Hasznosan oktatja az olvasót ez a kis füzet, milyen káros, ha minden esztalanságot megenged, vagy mentegetni igyekszik a rövidlátó szülő. Ára 16 fillér.

* **A kisciganda lova.** Irta: Mócsy László. (235. sz.) Ára 24 fillér. Hasznos útmutatást ad a ló helyes nevelésére és a vele való bánásra nézve. Minthogy Magyarországon a legtöbb gazdának van lova s a lötenyésztés jelentékeny jövedelmi forrás, nagyon ajánlatos, hogy a jó tanácsokat megfogadják azok, a kik a lóval való helyes bánásmódot ma sem ismerik és ezzel magukat kizsorigják, mert a jól ápolt és gondozott ló, nemcsak több munkát végezhet és eladás esetén jóbb árért fizethet a gazdának, hanem jobb és erősebb ivadékok is ad. Gazdasági szempontból tehát káros hanyagság és könnyelműség a lörtartónak szakavatatlansága. Ezért ajánlandó ez a kis útmutatás a lovatartó földműveseknek. Ára 24 fill. Megrendelhetők a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapesten. (VIII. Szentkirályi-utca 28.)

* **Iskolások énekeskönyve.** Összeállította Vargyas Tivadar székesfővárosi hitoktató. Budapest, a Szent-István-Társulat kiadása. 1906. Ára 20 fillér. Ebben a könyvecskében Vargyas Tivadar hitoktató összegyűjtötte az összes templomi énekeket, melyek a katolikus istentiszteletek alkalmával szokásosak, valamint a legszükségesebb imádságokat. A tanulóknak tehát nagyon hasznos ez olcsó kis könyv. Ára puha vászonkötésben 20 fillér. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapesten. (VIII., Szentkirályi-utca 28.)

* **Karácsonyi énekek.** Klökner Ede jónévű zeneműkereskedésében (Budapest, József-körút 22.) három pompás karácsonyi ének jelent meg: „Angyalok izenete” Szepessy László színes, hangulatos költeményére Eustasio Rosales nagynevű olasz zeneszerzőtől. (Ára 2 kor. 50 fill.) „Karácsonyi ének”, Lányi Ernő jeles műve tele finom érzésekkel, mely megvan ének-szólo, vagy uniszónó karra, harmonion vagy zongora kísérettel és szoprán, alt, tenor, bász négyeskarra egyben, és egy „Minden szombaton éjjen” című melodikus olasz Mária-dal, Gordigiani Luigitól. Az előbbinek 1 kor. 50 fill., az utóbbinak 2 korona az ára.

* **„Érdekes Könyvtár”** („Rejtvényvilág”) a címe egy, a maga nemében egyedül álló szépirodalmi folyóiratnak. Érdekes tartalma dacára előfizetési ára egész évre csekély 2 korona. „Rejtvényvilág” állandó ingyenmellékletének minden egyes megfajtója, kivétel nélkül, értékes könyvtalmat nyer. — A napokban megjelenő újévi füzetet bárkinek ingyen és bérmentve küldi „Érdekes Könyvtár” kiadóhivatala, Budapest, V. Kálmán-utca 2.

CSARNOK.

Püspökmegeyi zsinat.

(Folytatás.)

18.

Az 1822. évi Statutumok és az akkori törvényekre való hivatkozással követelték, hogy állíttassanak fel házassági ügyekben való bíráskodásra első fokú ítélkezésre az espereskerületi ítélőszékek s a fehérvári Consistorium csak második fokban, a kalocsai főszentszék pedig harmadik fokon ítéljen. Ebből sem lett ugyan semmi, de a régi állapotnak a kalocsai érsektartományi zsinat 1863. után véget vetett, mert a Rauscher-féle Rómában approbált Instructiót kötelező törvény erejére emelte és kihirdette. Másra, belátható időn belül, alig is lesz szükség; — sőt bizony ennek is már csak nagy ritkán látjuk hasznát. Kimondották még, hogy két tanítóképző intézetet kell felállítani, — előbb azonban bevárják a nemzeti zsinat végzéseit.

Elvben kijelentették, hogy a székegyháza alkalmas pontján egy külső püspöki Vicáriust kell állandóan alkalmazni; — erről azonban többet nem határoztak az idő rövidsége miatt.

A püspök kívánságára a szemináriumi reform kidolgozására bizottságul az egész fehérvári papságot küldték ki, a székesegyházi főesperes elnökele alatt.

Esztergomba a nemzeti zsinatra a megye papságát képviselni Bardocz Jánost és Kovács Antal küldötték ki, s arra az esetre, ha ezek egyike bármely oknál fogva nem mehetne, póttagnak Keresztes Mártont jelölték meg. A képviselők költségeire egyelőre négyszáz pengő forintot szavaztak meg, amit szükség esetén emelhetők jelentettek ki. Ehhez a négyszáz forintoz a püspök egyszázal járult, a többi a papi nyugdíjalapból előlegezték s a központban egy bizottságra bízták, hogy ez megfelelő kules szerint vesse ki a papságra, szedje be és szolgáltatssa vissza a papi nyugdíjalapba.

És ezzel véget ért a kolozsvári nevezetes zsinat második nyilvános ülése.

A harmadik ülés, a mely szeptember 4-én tartott, már nagyon rövid volt, de antól zajosabb.

Mindjárt azon kezdtek, hogy actus majoris potentiae útján Bardocz Jánost és Lönhart Ferencet bevalasztották a két üresedésben levő theologiai katedrára.

De az öreg Kovács Miklós is vitézül ellenállott. Nem engedett. Csakis annyit ígért meg, hogy a gyűlés közkívánságára tekintettel lesz. Nem tudom, lett-e Bardoczból professor, de már az ő kedves Lönhartját nem adta oda. Azt mégis kicsikarták tőle nagy sürgetéssel, hogy beleegyezett, hogy amely tanár magyarul akar tanítani, az már a legközelebbi iskolai év elején taníthasson. Hogy ebből semmi sem lett, annak talán az is lehetett az oka, hogy mivel a püspök azért is lakik Fehérvárt, hogy a professor urak akaratját dirigálja, az öreg kegyelmes úr nyilván így korrigált a Kolozsvárt kialakított egységén.

Ezután már csak annyi történt, hogy a

püspök megdicsérette a két jegyzőt s rövid beszéddel berekesztette a zsinatot, ez pedig a püspököt zajosan megvívatozta és szétoszlott.

A jegyzőkönyvet aláírták Andrassy István és Lönhart Ferenc, mint jegyzők. Az egész Protocolum elejétől végig a Lönhart írása. A püspök approbációjának vagy aláírásának semmi nyoma sincs rajta.

És ezzel befejeztük a nevezetes és érdekes 48. évi kolozsvári zsinat ismertetését.

Némelyek talán azt fogják mondani, hogy ezen ismertetés révén, sok, oda nem tartozó dologról esett szó. Csakhogy ennek is meg van a maga oka. Ez nem szakfolyóiratba szánt akadémikus értekezés. Jelen írásnak az a célja, hogy ismertesse az egyházmegyei zsinatok feladatait és megtartásuk módját. Ennek a feladatnak a körébe tartozik rámutatni, mit kell és hogyan kell a zsinaton tárgyalni; mivel pedig minden pozitívumnak negatívuma is szokott lenni, beletartozik ebbe a feladatba, megmutatni azt is, mit nem kell és hogyan nem kell tárgyalni a zsinaton. Ez utóbbi feladat megoldásában pedig nem a tengersen túlről hozzuk a példát s nem is a foliánsokból bányászunk ki, mikor a kezünk ügyében van a legközelebb fekvő példa, — az utolsó egyházmegyei zsinat. És ez igazán klasszikus példája is annak, hogyan nem kell, mert így nem szabad egyházmegyei zsinatot tartani. S épen azért, mert klasszikus bizonyúsága annak, amit sok és jeles egyháztudós állít, hogy újabb épen azért gyerebbek a megyei zsinatok, mert parlamentaris maximák szerint indulva mindenfelől részeket akarnak törni a tételes egyházi jogrend épületén, — kellett ezt a zsinatot bőven ismertetni. Egyébiránt is a dolog természete úgy hozza magával, hogy egy újabb zsinat megtartása előtt a közvetlenül megelőzőnek tárgyalásait átvizsgálják. Mivel pedig az 1848. évi zsinat tárgyalási anyaga eddig még sehol sem volt publikálva, már azért is kimerítően ismertetni kellett. Az ismertetés során fölemelt dolgok pedig mind olyanok, amelyek egy újabb zsinaton szóba kerülhetnek, s amelyeket az eszmetársítás kapcsán ott lehetett legalkalmasabban felemlíteni, ahol épen föl vannak említve.

Némelyek szemében ez az ismertetés talán tendenciózusnak fog tetszeni, aminthogy az is. De a tendenciája az, hogy a lehetőség szerint mindenben az egyház szándéka, akarata, törvénye érvényesüljön; s ha már lesz zsinat, olyan legyen, amely igazi reformot terem. A mely irtja a visszaélést, a köteletségmulasztást és előmozdítja a jó rendet a dolgokban s a hivatáshűséget az emberekben. Az emberi gyarlóság iránt magam is deferalok: nil humani, a me alienum esse putó. De az emberi gyarlóság kalapja alá nem lehet behuzni sem a vasalapot, sem a korlátoltságot, sem a lustaságot, hűség, a népszerűség hajhászát, a féltékenységet (ezt a speciális pápi betegséget), még kevésbé a tudatos rosszaságot vagy épen az egyház ügyének elárulását s a legszentebb érdekekkel való paklizásokat. Ezeket a dolgokat én máskor is kiserkesztettem s amint akkor nem sokat bántam, úgy ma sem bánom és ezután sem fogom bánni, hogy kik, miért, és hányszor haragusznak meg érte. Mert amint nem árt énnekem az ilyen harag, szintazonképpen egy körömmel sem használna az ilyen haraggal ellenkezni szeretet.

Általánosan ismert dolog, hogy hazánkban a négy évtizedes liberális rendszer a papság erkölcsi jellemén is mennyit rontott. Bizony szükség lesz arra is, hogy ezeket a bajokat az igazi egyházas szellem regeneráló organuma: a me-

gyei zsinat orvosolja. Azért sürgetik más megyékben is a zsinatok tartását. De ha csakugyan orvosolni is akarjuk a bajokat, — ismerni is kell őket. Ezért hat rájuk kell mutatni és mivel a rosszról nem szabad mondani, hogy jó, s hogy: ha eddig jó volt így, jó lesz ezután is, — azért bizony az ilyen írásnak kritizálni kell. Tessék ellenkritikát írni innen is, onnan is; a vita során leszűrődik valamiféle szubstrátuma annak, hogy akkor, ha meglesz a zsinat, hogyan határozzanak legjobban.

A fődolog az, hogy jobban szeressük az egyházat, semmint gyűlöljük egymásnak a jó törekvést. A rosszakat amúgy sem szoktuk gyűlölni. A zsinat aztán ha jól sikerül, majd arra is megtanít bennünket, hogy egymásnak a jó törekvéseit is szeressük, sőt, hogy össze is fogjunk egyik a másik jó törekvéseivel s vigyük, vigyük a krisztusi életet minél előbbre, minél több szívbe, minél magasabb fokra. Mert ez az egyház igazi eleje: a tökéletesedés, mivelhogy az erkölcsi életben maradásig nincs, nem is lehet. Ott csak haladás, csak tökéletesedés, vagy pedig hanyatlás vagyon és visszaesés, — amelynek a vége, — örök halál.

(A megyei zsinat előkészítése.)

Az egyes ember életében is úgy van, hogy egyes akciójának sikere nagyban függ attól a körülménytől, hogy minő előkészülettel látott a dolgához. A tapasztalat bizonyítja, hogy a jól előkészített dolog mindig jó sikerrel jár. Fokozottabb mértékben áll ez egy olyan ügyről, mint a püspökmegei zsinat, különösen nálunk, ahol rendes zsinat már közel száz év óta nem volt. Amit Kolozsváron tartottak 1848-ban, azt lehet ugyan konferenciának nevezni, de semmi hozzáértő ember azt rendes megyei zsinatnak el nem ismerheti. És annak is, hogy ez a konferencia sokban oly balul ütött ki, egyik főoka az volt, hogy minden előkészület nélkül mentek bele in medias res.

A jó előkészületre most még abból a szempontból is szükség lesz, mert a legközelebbi egyházmegyei zsinatnak nagy és alapvető munkát kell végeznie. Ezt úgy tessék érteni, hogy be kell vezetnie azt a rendes egyházi fegyelmet, hogy minden évben tartassék egyházmegyei zsinat. Ez most lehetséges is, mert meg lehet tartani a szokásos évi szent gyakorlatokkal kapcsolatban és olyanformán, hogy a szent gyakorlatok harmadik napján, a gyónás után megtartatik a zsinati tanácskozó ülés, másnap, az általános szent áldozással kapcsolatban a zsinati ünnepélyes ülés. De hogy ez így meg tartható legyen, arra nézve az volna szükséges, hogy az évenkénti zsinatra ne gyűljön föl több tárgyalási anyag, mint amennyit ennyi idő alatt jól el is lehet intézni. Ha mindenben rendezett viszonyok lesznek, s ha az évenkénti megyei zsinaton annak feladata szerint majd csak ellenőrizni kell, hogy mikép és hogyan tartatik meg a már megállapított törvényes rend, hol és mi-csoda hiányok észlelhetők stb? — nem is fog nagyobb anyag felgyülni, mint amennyit egy-egy ilyen évenkénti zsinaton el lehet intézni. Sőt úgy is lehetne tenni, hogy a Somlyón tartatni szokott szentgyakorlatok végén az ott megjelent papsággal megtartja a főpásztor az első tanácskozó és ünnepélyes zsinati ülést s azután prorogálja a zsinatot s később a fehérvári szentgyakorlatok végén megtartatja azt itt megjelentekkel a második tanácskozó és bezáró ünnepélyes zsinati ülést.

Ilyenformán minden külön költség s minden különösebb fáradság nélkül be lehet hozni az egyház régi és sokat sürgetett azon törvényének

teljes observációját, hogy minden évben tartassék megyei zsinat. Üdvös hatása mihamar mutatkoznék.

Csakhogy ennek előfeltétele az, hogy a legközelebbi zsinat alapvető munkát végezzon, vagyis teljeseb rendbehozzon minden dolgot, aminek elintézése a megyei zsinatokra hárul. Amiből ismét az következik, hogy nem csak nagy munkát kell majd végeznie, hanem a lapa s munkát is, hogy ne kellessek később toldozni-foldozni rajta. Mindezekből pedig ismét az következik, hogy a zsinati tárgyalás anyagát nagyon jól elő kell készíteni és annyira megérelelni, hogy maga a zsinat már csak a legislatio formai teendőit végezze, mert így is jó öt napi munkája lesz, ami nemcsak nagyon fáradszó, hanem nagyon költséges és Fehérvárt, a megfelelő lakások hiánya miatt mindenkire nagyon terhes is. Az 1863. évi kalocsai érsektartományi zsinat p. o. szeptember hatodikától szeptember huszadikáig tartott. Ünnepeles ülés ugyancsak három volt, de közbe állandóan tanácskoztak az u. n. tanácskozó ülésekben. Azonban, mivel az érsektartományi zsinaton, a püspökökön kívül csak a káptalanok delegátusai stb. vesznek részt, ezen aránylag sokkal kevesebb ember jelenik meg, mint a püspökmegei zsinaton s így hát ezek a kevesek hosszabb ideig is szessziózhathatnak.

A jó előkészítés tehát mindezen okok alapján elengedhetetlenül szükséges.

Ennélfogva a főhatóság nagyjából összeállítja mindazon kérdéseket, amelyek a megyei zsinaton határozat tárgyát képezik és körlevél útján közli az egész megye papságával, hogy kiki tanulmányozhasson, összefoglalhassa a maga véleményét és elkészülhessen arra a tárgyalásra, amely először a kerületi főesperes elnöke alatt tartatik meg otthon a kerületben. Itt mindenki érvényesítheti a maga felfogását és esetleges javaslatait és indítványait. A kerületekben letárgyalt anyagról szóló jegyzőkönyvek aztán bekerülnek a központba. Itt aztán, arra való egyházi férfiakból egy (ad hoc) zsinati bizottmány alakítandó, amely a beérkezett kerületi jegyzőkönyvek alapján s a maga legjobb belátása szerint, de a főpásztorral való állandó kontaktusban előkészíti, formába önti az egész tervezetet, vagyis szakaszokba foglalt organikus javaslatot készít megfelelő indokolással.

Mikor aztán ez megvan, ezt a fenálló egyházi törvény szerint még nem lehet a zsinat elé terjeszteni, hanem hivatalos formában az egész operátumot közölni kell a székesegyházi káptalannal.

A káptalan a maga véleményének leadásában teljesen függetlenül járhat el; viszont a püspököt épen csak arra kötelezi a törvény, hogy előlegesen közölje a káptalannal a törvénytervezetet; mert máskülömben sem a püspök sem a zsinat nincs kötelemében a káptalan véleményéhez.

A káptalan hozzászólása után a törvénytervezetet kinyomatják és szétosztják, hogy a kerületi üléseken végleges állásfoglalás okából újból tárgyalható legyen.

Az ügy ezen stádiumában már megtörténhetik a zsinat egybehívása egy jó előre meghatározott napra. Erről a maga helyén lesz szó.

Szükséges, hogy ezalatt mindenki, aki a zsinaton részt fog venni, a törvénytervezet minden egyes szakaszára nézve teljesen tisztába jöjjön a dologgal és a maga álláspontjával is. Mert magán a zsinaton szétfolyó hosszas vitának már nincs helye. Ott ugyanis kétféle ülés van. Előkészítő avagy tanácskozó és ünnepélyes ülés.

Az előkészítő vagy tanácskozó ülésen minden úgy megy, mint akármiféle szeszziós tárgyaláson. Itt azonban meg kell állapítani esetleg szavazások útján is az egyes törvényszakaszok végleges szöveget s meg kell ejteni az összes választásokat. Az ilyen előkészítő vagy tanácskozó ülésen megállapított törvényt a következő ünnepélyes ülésen már kihirdetik és a püspök mindenk hallatára minden egyes kihirdetett törvényszakaszt és választást külön-külön kifejezetten jóváhagy, szentesít és törvényerőre emel.

Ezek az ünnepélyes szeszziókon tehát, melyek mindig a templomban folynak le, nincs helye se vitakozásnak, se felszólalásnak, se szavazásnak. Itt ünnepélyes formában egyedül a püspök törvényhozó hatalma működik in ordine pontificali, s hogy ez a körülmény szembe-tűnő legyen, azért ezeknek az ünnepélyes zsinati üléseknek az egész szertartási rendje úgy a római Pontificale, mint a püspökök Ceremoniale-jában pontosan elő van írva, amelyet apróra épen úgy meg kell tartani, mint teszem azt az olajszentelés vagy apátfelavatás szertartásait.

Ezek az ünnepélyes üléseken a püspök főpapi díszben, pásztorbottal, mitrával elnököl s maga a zsinaton résztvevő egész papság is szertartási öltönyeiben vesz részt. Ahol ilyen ünnepélyes üléseknek nem hirdették ki és nem szentesítették a határozatokat. — az nem zsinat. Ezért nem vala zsinat a kolozsvári 1848. kongresszus, bárha a püspök ki is jelenté, hogy olyan zsinatot akar tartani, amelyet a tridentinüm kontemplál. De lám hiába a k a r t, mert mivel mégsem vala olyan, hát nem is lehetett zsinat.

No de ezekről az ünnepélyes ülésekről a maguk helyén majd bővebben szólnak.

(Folyt. köv.)

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akáresak az olajfesték fődí be a padlót s egyúttal fényt is ad Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolás, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, emélfogva nem fődí el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyzetméter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. —

Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója
és egyedüli gyártója

== FÖR AKTAR: ==

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Szakvélemények az Esterházy cognacról:

A magy. kir. műegyetem borászati laboratóriuma által hivatalosan megejtett és általunk tudomásul veit vizsgálatok alapján az

Esterházy cognacot

betegünkkel alkalmaztuk és azt sikeresen használva mint kitűnő minőségű és a francia Cognacokkal vetekedőt, a **legjobban ajánlhatjuk.**

Dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanár. Dr. Stiller Bertalan egyetemi tanár. Dr. Reczey Imre egyetemi tanár. Dr. Perik Ottó, egyetemi tanár. Dr. Kétyl Károly egyetemi tanár. Dr. Angyan Beja egyetemi tanár. Dr. Poor Imre kir. tanácsos, egyetemi tanár. Dr. Barón Jónás egyetemi tanár.

Az Esterházy cognac

minden előkelő fűszer- és csemegekereskedésben kapható.

Hirdetések

jutányos árban

felvétetnek

e lap kiadóhivatalában.

Árverési hirdetmény.

Az erdélyi püspöki uradalom tulajdonát képező alantirt

rév- és hidvámszedési jogok

bérbeadása tárgyában 1906. évi december hó 16-án d. e. 10 órakor az uradalmi jószágigazgatóság irodahelyiségében (Gyulafehérvár, vár, Mikó-utca) nyilvános árverés fog tartatni.

Árverés tárgyat képezik: 1) **Drombári hid,** 2) **Csügedi rév,** 3) **Tátéi rév-vámszedési jogok 1907. január hó 1-től, 1909. december 31-ig 3 (három) egymásután következő évre.**

Árverés nyilvános. — azonban zárt írásbeli ajánlatok is elfogadtnak fenti határnapig.

Reflektansok az összes jogok bérletére együtt vagy külön-külön is tehetnek ajánlatot.

Bánatpénzként a drombári hidra 800, a többi révjogokra 200—200 kor. készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban leteendő.

Bérlő tartozik az első évre eső egész haszonbéri összeget óvadékképpen letenni, illetve bánatpénzét e célra megfelelően kiegészíteni.

A haszonbér negyedévi egyenlő részletekben előre fizetendő.

Az uradalom fentartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők körülményeit mérlegelve, az ajánlatok közül szabadon választhasson.

A kötetendő haszonbéri szerződés részletes feltételei az alóliit jószágigazgatóságnál betekinthetők.

Gyulafehérvár, 1906. év november hó 19.

Az erdélyi püspöki uradalom jószágigazgatósága.

Szőlő oltványok.

Valamint az elmúlt

években is a Küküllőmenti

első szőlőoltványi telep tulajdonos Caspari Frigyes Medgyes 63.

Nagyküküllőre — volt az egyetlen az egész országban, mely vevőinek minden tekintetben kifogástalan minőségű — egészszéles-fajazonos és teljesen fajtiszta szőlőoltványokat szállított át a jövőben is egyedül a fenti szőlőtelepen kaphatók a legjobb minőségű, a legkülönbözőbb fajta alany bor-, csemege-bor- és különleges csemege szőlőoltványok, melyek előállítására a szőlőbirtokok bannulatos eredményeket érnek el. —

Kívánatra, **képes árjegyzék** — számos elismerő levéllel — **ingyen és bérmentve.**

TARTÓS SZAGTALAN

Csakis Christoph-féle lakot kérjünk!

AVALÓDI

Christoph-Lak

A LEGJOBB MÁZOLÓ ANYAG A PADLÓKRA

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlakkok sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolás. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal		„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
□ cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ==

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel

a kiadóhivatal.